

ȘCOALA GIMNAZIALĂ "VASILE GOLDIȘ" ALBA IULIA

BELAȘCU ALEXANDRA - ROXANA (COORD.)
BARB GIANINA, CÎMPEAN VALERIA, CORPODEAN OFELIA, IOSIF CRISTINA,
JIDVEIAN ADELA, LUPȘAN LAURENȚIA, MĂRGINEAN GHEORGHE,
PARASCHIVESCU ALINA, SAVU MARINELA, TOMA ADRIANA

ÎMPREUNĂ PRINDEM CURAJ GHID DE ACTIVITĂȚI PENTRU PREVENȚIA BULLING-ULUI ÎN ȘCOALĂ

ALBA IULIA, 2024
ISBN 978-973-0-39938-7

ȘCOALA GIMNAZIALĂ "VASILE GOLDIȘ", ALBA IULIA

BELAȘCU ALEXANDRA – ROXANA (coord.)

ÎMPREUNĂ PRINDEM CURAJ

**GHID DE ACTIVITĂȚI PENTRU PREVENȚIA
BULLYING-ULUI ÎN ȘCOALĂ**

ALBA IULIA

2024

ISBN 978-973-0-39938-7

AUTORI:

BELAȘCU ALEXANDRA – ROXANA (coord.),

**BARB GIANINA, CÎMPEAN VALERIA, CORPODEAN OFELIA, IOSIF
CRISTINA, JIDVEIAN ADELA, LUPȘAN LAURENȚIA, MĂRGINEAN
GHEORGHE, PARASCHIVESCU ALINA, SAVU MARINELA, TOMA
ADRIANA**

**ÎMPREUNĂ
PRINDEM
CURAJ**

Program de prevenire
a violenței și infracțiunilor
în mediul școlar

**Material realizat cu sprijinul Ministerului Educației prin programul
național de prevenire a violențelor și infracțiunilor în mediul școlar
”Împreună prindem curaj!”**

CUPRINS

INTRODUCERE	4
ACTIVITĂȚI PENTRU PREVENȚIA BULLYING-ULUI ÎN ȘCOALĂ	10
ȘOARECELE ȘI PISICA	10
CUVINTE CARE RĂNESC	11
BAROMETRUL VIOLENȚEI.....	12
CE PĂLĂRIE ALEG SĂ PORT?	14
SEMAFORUL	17
HARTA AJUTORULUI	19
JOACĂ-TE CU NOI !.....	20
URCÂND MUNTELE	22
ANIMALE ȘI TRĂSĂTURI BUNE.....	24
UNEORI SUNT FURIOS.....	25
BEȚE ȘI PIETRE/ SCENETE TEMATICE	26
SPUNE STOP BULLYING-ULUI	28
BULLYING-UL VERBAL	31
INVESTIGAȚIE ASUPRA PROPRIEI PERSOANE - LA CE MĂ PRICEP CEL MAI BINE?.....	33
AMPRENTA	37
BIBLIOGRAFIE:	40
ANEXE – FIȘE DE LUCRU.....	41

INTRODUCERE

Problema bullying-ului este astăzi des întâlnită, fie în familie, fie în școli. „M-a hărțuit!”, „Se ia mereu de mine!”, „Prefer să nu le spun nimic părinților mei, pentru că nu vreau să se ducă la profesor și să se întoarcă totul împotriva mea”, „Am văzut că era hărțuit, dar nu am spus nimic de teamă să nu mi se întâmple și mie ceva.” Desigur, bullying-ul și umilirea au existat dintotdeauna, dar nu era numit astfel, iar fenomenul este astăzi tot mai răspândit, deoarece bullying-ul este din ce în ce mai greu de observat, devenind adesea verbal sau digital. În unele cazuri, un grup mai mare (de exemplu, întreaga clasă) este responsabil pentru bullying-ul din curtea școlii, din afara școlii și, din ce în ce mai mult, de pe internet. De fapt, o fotografie sau un filmuleț umilitor pot fi difuzate în câteva ore în toată școala și pot discredita „reputația” elevului, afectându-i, pe termen lung, stima de sine. Faptul că bullying-ul are loc și în afara școlii (prin intermediul SMS-urilor și al rețelelor de socializare, unde se pot crea conturi pentru a tachina sau insulta anonim un copil) nu permite adulților să-l depisteze și, prin urmare, să îi protejeze pe copii. Atacurile sunt apoi lăsate să se amplifice până la un asemenea grad, încât până și adulții (profesori, părinți) devin depășiiți de situație. Din fericire, școlile, părinții și profesorii consilieri școlari au abordat această problemă crucială a bullying-ului, a intimidării și disconfortului copiilor în școli. Conștientizarea acestei probleme a dus la creșterea interesului pentru importanța cuvintelor, a comunicării adecvate, a empatiei, a stimei de sine și a valorii fiecărui copil. Când vorbim despre bullying, vorbim despre suferință, batjocură, dar și despre importanța de a trăi și de a fi tu însuși, indiferent cât de diferit ești.

CE ESTE BULLYING-UL ȘCOLAR?

Bullyingul școlar este definit ca un act de violență care se repetă zilnic. El poate fi verbal (insulte, batjocură, amenințări), fizic (lovituri puternice sau discrete) sau psihologic (incitare la sinucidere, umilire publică). Definiția poate părea simplă la prima vedere, dar, în viața de zi cu zi, bullying-ul este uneori dificil de depistat, deoarece aceste atacuri pot fi foarte discrete sau chiar ne semnificative la început – de exemplu, mici bobârnace în timp ce profesorul stă cu spatele. Când este vorba de cazuri izolate, în ochii adulților acest lucru nu pare dăunător. Să înțelegem mai bine bullying-ul se întâmplă de mai multe ori pe zi și duce la dezechilibrul psihic al elevului, actul capătă o cu totul altă semnificație. Când vorbim despre bullying, întâlnim următoarele trei caracteristici:

1. **lupta pentru putere:** unul sau mai mulți elevi domină un altul (prin violență verbală sau fizică);
2. **oprimarea și repetitivitatea:** agresiunile se repetă în fiecare zi, timp de câteva săptămâni – copilul se consideră un fel de pradă, nu vede nicio cale de scăpare;
3. **izolarea copilului:** victima este adesea singură și incapabilă să se apere.

Diferitele ținte ale bullying-ului:

1. *Aspectul fizic* (înălțimea, culoarea sau felul părului, faptul că poartă ochelari, vestimentația, supraponderabilitatea sau subponderabilitatea etc.);
2. *Identitatea de gen;*
3. *O tulburare de comunicare*, cum ar fi bâlbâiala sau vorbirea peltică;
4. *Mediul social sau cultural* (copil prea sărac, prea bogat, glume rasiste etc.);
5. *Rezultatele școlare* (primul sau ultimul din clasă);
6. *Hobbyurile;*

7. Orice formă de handicap.

Contrar a ceea ce s-ar putea crede, copiii care sunt hărțuiți nu sunt neapărat cei mai slabi, cei mai mici sau cei mai complexați. Aceasta este o concepție greșită. În realitate, orice copil poate fi agresat, chiar dacă inițial este sigur pe sine.

CONFLICTUL

Conflictul se poate defini ca stare ce se caracterizează prin manifestarea unor tensiuni acumulate sau determinate de factori de moment între două persoane sau grupuri cu aceleași interese sau interese diferite care nu au găsit modalități de a înlătura aceste tensiuni.

Etimologic, în limba latină, cuvântul conflict provine din "conflictus" care înseamnă șoc, lovire, ciocnire. În dicționar conflictul este definit ca orice formă a relațiilor social-umane în care părțile ce interacționează manifestă interese opuse.

Conflictele pot izbucni în clasă din următoarele cauze:

- exacerbarea spiritului de competiție;
- atmosfera de intoleranță;
- exprimarea greșită a emoțiilor;
- slaba comunicare dintre elevi sau dintre aceștia și profesor.

Conflictele între elevi sunt determinate de atmosfera competitivă, deoarece ei sunt obișnuiți să lucreze individual, nu în echipă, atmosfera de intoleranță, le lipsește sprijinul între colegi și își exprimă nepotrivit emoțiile.

Acest tip de conflicte poate fi aplanat prin cooperare, comunicare, toleranță, expresie emoțională pozitivă, rezolvarea creativă a conflictelor, astfel, prin implementarea unor activități la clasă de dezvoltare socio-

emoțională va scădea numărul conflictelor, agresiunilor și situațiilor de tip bullying.

Agresiunea reprezintă un anumit tip de comportament care urmărește lezarea sau prejudicierea altei persoane, iar când aceasta devine intenționată, repetată și există un dezechilibru de putere vorbim despre bullying. Poate fi vorba de vătămarea fizică a unei persoane prin loviri, atac armat, sau de prejudicierea morală prin înjurături, bârfă, calomnie sau producere de daune materiale: distrugerii de lucruri, incendiere sau furt.

Există două feluri de agresiune:

- 1) Biologic adaptivă, reactivă, cauzată de comportamentul celeilalte persoane care lezează moral sau fizic.
- 2) Spontană, biologic neadaptivă, malignă.

Oamenii neurotipici dispun de formațiuni nervoase care pot declanșa agresivitatea, dar una de ordin reactiv, ca răspuns la atacurile altor persoane, amplexarea agresivității depinzând în mare parte de condițiile sociale și de educație. Deci, la fiecare persoană există o structura anatomo-fiziologică implicată în declanșarea unor acte agresive. Acestea se manifestă doar în cazul încălcării abuzive și brutale a unor drepturi.

Frustrarea are și ea un rol. Violența replicilor, modul de manifestare și violența replicilor sunt în funcție de influențele sociale și de educație. Cât despre violența malignă, nejustificată prin situație, aceasta este de natură patologică, având la bază dereglările hormonale sau fiziologice.

Din punct de vedere pedagogic, este importantă educația pentru o conduită civilizată, democratică, pașnică, precum și necesitatea reducerii modelelor de agresiune, răspândite într-o mare măsură prin mass-media.

Marele scriitor rus F.M. Dostoievski atrăgea atenția asupra faptului că diferențierea între "bine" și "rău" nu reprezintă o competență exclusivă a "gândirii", ci și a simțirii.

Binele realizat poate fi văzut ca o pată de ulei, are capacitatea de a se extinde contaminându-i și pe ceilalți în dorința de a-l face, pe când răul poate îmbrăca diverse forme, cea mai urâtă fiind aceea a disprețului agresiv, manifestat unii față de alții. O persoană supusă unui rău repetat se poate înrăi atât de mult, încât să dezvolte o predispoziție de acest gen: va pricinui el însuși numeroase răutăți semenilor săi, din spirit de răzbunare sau din plăcerea de a-i vedea pe alții suferind. Umane sunt intențiile sau gândurile care ne fac să devenim mai buni. La răul comis de cineva trebuie să existe întotdeauna și alte posibilități de răspuns decât cele care repetă și imită agresiunea sau răul produs. A răspunde cu rău la rău, duce la apariția reacțiilor de tip circular.

Dacă adoptăm bunătatea ca un principiu zilnic al existenței, ea va clădi în sufletul nostru armonii sublime, care ne vor ajuta să înțelegem ce este frumosul. Fără bunătate, energiile care ne domină sunt doar sclavii credincioși ai unor scopuri egoiste.

Diferența dintre conflict și bullying:

Este important să se poată face diferența între aceste două concepte pentru că, atunci când vorbim despre bullying, nu știm întotdeauna despre ce este vorba când copilul se întoarce de la școală trist sau nervos pentru că cineva l-a supărat. Conflictul este o tensiune între doi elevi sau într-un grup de elevi, care poate duce la violență, amenințări sau insulte, dar această tensiune nu se repetă în timp. Copiii pot riposta și se pot apăra. Ei se simt atacați, dar acest lucru nu le afectează stima de sine. **Conflictul** îi stresează pe copii și ajung să somatizeze (de exemplu, senzația de ghem în stomac) când sunt deosebit de afectați. **Bullyingul**, pe de altă

parte, este mult mai periculos, deoarece se instalează în timp, până când copilul intimidat, nu mai îndrăznește să răspundă agresorului, considerând în cele din urmă că el este „cel rău, cel ratat, cel îngrozitor”.

Efectele bullying-ului școlar asupra unui copil pot fi semnificative atunci când acesta durează de mai multe săptămâni sau luni și a trecut neobservat, deoarece copilul face orice pentru a ascunde asta.

Semnele bullying-ului:

- Pierderea motivației pentru învățare, care poate merge până la abandonul școlar (copilul nu mai vrea să meargă la școală, nu-l mai interesează nimic, își petrece timpul criticând totul);
- Pierderea încrederii în sine (se consideră din ce în ce mai inutil, nu mai încearcă să facă nimic);
- Desocializare progresivă (nu mai vrea să iasă în oraș sau să se ocupe de hobby-uri);
- Tristețe, care poate duce la depresie;
- Stimă de sine scăzută (refuză fotografiile, evită oglinzile);
- Dorința de a se face invizibil (își lasă părul în ochi, își ține bărbia în piept, poartă haine largi care îi acoperă tot corpul, deși acesta nu e stilul său obișnuit);
- Automutilare (tăieturi);
- Consumul de droguri (alcool, cannabis, cocaină etc.).

Acestea sunt doar semne și nu înseamnă că vor continua la nesfârșit. Mulți tineri pot să găsească în ei înșiși resurse ca să devină mai puternici dacă au alături un adult care să-i ajute să își trieze emoțiile și reprezentările de sine (ce sunt eu cu adevărat și ce nu sunt, ce a fost distrus de alții și ce cred eu cu adevărat despre mine).

ACTIVITĂȚI PENTRU PREVENȚIA BULLYING-ULUI ÎN ȘCOALĂ

ȘOARECELE ȘI PISICA

NIVEL: PRIMAR

DURATA: 30 MIN

OBIECTIVE:

- Să înțeleagă cum se simte să fi cel care este agresat;
- Să pregătească grupul/ clasa pentru subiectul bullying.

PREGĂTIRE: Spațiu suficient în clasă pentru a te mișca liber, de preferat în curtea școlii.

SCENARIUL ACTIVITĂȚII:

- La început, fiecare stă într-un cerc. Explicați-le elevilor că aceasta va fi o activitate fizică, în care vor crea un labirint cu punți cu brațele lor, în timp ce doi elevi, care se vor oferi voluntari, vor juca leapșa în labirint.
- Cereți elevilor, care doresc să se ofere voluntari să joace rolurile vânătorului (pisica) și prăzii (șoarecele) să vină în față.
- Aliniați restul grupului în rânduri egale.
- Toată lumea din rânduri întinde brațele pentru a-și atinge vârfurile degetelor cu persoanele de lângă ei pentru a crea o punte sau stă cu mâinile pe lângă corp pentru a crea labirintul.
- Faceți un semn când să înceapă jocul. Pisica și șoarecele joacă leapșa, alergând printre perechile de elevi și pe sub punțile pe care aceștia le-au creat.
- Jocul continuă până când pisica prinde șoarecele sau durează o anumită perioadă de timp (un minut).
- Apoi, pisica poate alege elevi noi pentru a crea mai multe pisici (până la trei) pentru a vâna șoarecele.
- Dacă timpul o permite, pisica și șoarecele pot alege noi perechi de elevi să alerge și să se vâneze până când toată lumea a fost o într-unul din roluri.

DE REFLECTAT!

- Înainte ca jocul să înceapă, cereți elevilor să fie conștienți de ce simt în fiecare situație și rol în timpul jocului. La sfârșitul jocului, puneți aceste întrebări pentru a începe discuția despre bullying:
- Cum v-ați simțit să fiți alergați prin labirint?

- Cum v-ați simțit să alergați pe cineva prin labirint?
- Cum v-ați simțit să fiți pereții străzilor și aleilor?
- Ce a reprezentat persoana care era alergată?
- Ce a reprezentat vânătorul?
- Ce au reprezentat pereții?
- Ați fost vreodată într-o situație care v-a făcut să vă simțiți astfel?

SFATURI: Ideea este să extragem cum se simte să fii izolat/ exclus și atacat (să fii vânat - șoarece), și cum se simte să fii persoana care atacă pe altcineva (vânătorul - pisica) și cum se simte să fii observator (pereții și punțile). Pereții și punțile reprezintă observatorii pasivi, elevii care văd bullying-ul dar adesea se simt fără puterea de a face ceva legat de acesta pentru că sunt îngrijorați că li s-ar putea întâmpla și celor care se implică.

CUVINTE CARE RĂNESC

NIVEL: PRIMAR, GIMNAZIU

DURATA: 50 minute

OBIECTIVE:

- Să empatizeze și să înțeleagă impactul emoțional al cuvintelor.
- Să experimenteze puterea cuvintelor.

PREGĂTIRE: Frânghie sau bandă adezivă, post-it-uri, pixuri.

SCENARIUL ACTIVITĂȚII:

- Dați postit-uri și un pix fiecărui elev.
- Cereți-i fiecăruia să scrie comentariile abuzive și nepoliticoase sau poreclele ofensatoare pe care le-au auzit despre alți elevi pe post-it-uri (fără a indica nume).
- Puneți banda adezivă pe podea în clasă, marcând următoarea grilă-scară: **Tachinare/glume ușoare - Glumă umilitoare - Insultă dureroasă - Insultă foarte dureroasă.**
- Cereți-le elevilor să lipească foile lor pe scară, luând în considerare cel mai adecvat loc după părerea lor
- Cereți-le să nu vorbească unul cu altul în timp ce fac acest lucru.
- Lăsați-i pe toți să se uite mai bine la scară. De obicei sunt cuvinte care se repetă, de obicei plasate în poziții diferite pe scară de diferiți elevi.

DE REFLECTAT: Atunci când toți elevii s-au așezat la loc, întrebați-i ce au observat la scară, în timp ce ghidați analiza lor și discuția cu următoarele întrebări:

1. Ați văzut anumite cuvinte în mai multe locuri pe scară?
2. De ce credeți că unii dintre voi au decis că un anumit cuvânt este mai puțin ofensator, în timp ce alții îl consideră dureros sau umilitor?
3. Contează modul în care cuvântul a fost utilizat sau de către cine?
4. De ce folosesc oamenii astfel de cuvinte?
5. A provoca durere altora folosind astfel de cuvinte este o formă de bullying sau nu? De ce?
6. Întrebați-i pe toți dacă pot vedea vreo similitudine între cuvintele de pe foi. Există, spre exemplu, cuvinte legate de aspectul fizic, abilitățile mentale, etnie, etc.
7. Există cuvinte care sunt folosite doar pentru fete și alte cuvinte doar pentru băieți?
8. În care grup sau temă se află cele mai ofensatoare cuvinte?
9. Cum explicați acest lucru?

SFATURI: Este important să se ia în considerare nu doar cuvintele, ci și modul în care sunt exprimate, intenția cu care este spus un cuvânt; tonul cu care este pronunțat; expresia feței – toate acestea influențează modul în care un anumit cuvânt va fi perceput ca pozitiv sau negativ (bun sau rău).

BAROMETRUL VIOLENȚEI

NIVEL: GIMNAZIU

DURATA: 45 MINUTE

OBIECTIVE:

- Să crească nivelul de auto-conștientizare și să exploreze părerile și nevoile elevilor privind siguranța și bunăstarea la școală, percepția și înțelegerea indivizilor cu privire la bullying și violență.
- Să faciliteze discuția într-o atmosferă de clasă sigură, fără bullying.

PREGĂTIRE: Cartonaje în patru culori: verde, galben, portocaliu și roșu, marker pentru flipchart, bandă adezivă, foarfece, o foaie de flipchart cu un semn de STOP desenat în mijloc.

PAS CU PAS:

- Invitați elevii să lucreze individual. Arătați cartonașele colorate și explicați întrebările corespunzătoare fiecărei culori.
- Scrieți întrebările și pe o foaie de flipchart.
- **Verde:** Ce ar trebui ceilalți (elevi sau profesori) să facă să mă simt bine și în siguranță în clasă/ școală, în relațiile cu colegii mei de clasă?
- **Galben:** Ce mă face să mă simt prost sau supărat în relațiile cu ceilalți din clasă/școală?
- **Portocaliu:** Ce mi se pare foarte rău, ofensator și dureros în relațiile cu ceilalți din clasă/ școală?
- **Roșu:** Care mi se pare cel mai rău lucru în relațiile cu ceilalți, un „respinge” pentru mine?
- Fiecare elev ia unul sau mai multe cartonașe din fiecare culoare, scriind un câte un răspuns pe un cartonaș - tot ce contează pentru ei este să se simtă în siguranță la școală. Nimeni nu este obligat să-și scrie numele pe cartonaș.
- Acordați-le aproximativ 10 minute pentru această sarcină.
- Când toată lumea este gata, colectați cartonașele și împărțiți-le pe culori. Citiți cu voce tare și puneți cartonașele pe flipchart grupate pe culori.
- Dacă un răspuns apare de mai multe ori pe aceeași culoare (ex. roșu), puneți-l doar o dată. Dacă apare pe cartonașe de culori diferite (ex. unii elevi galben, alții roșu), atunci puneți toate cartonașele. În discuție, adresați-vă diferitelor percepții cu privire la siguranță și bullying.

DE REFLECTAT! Concentrați discuția pe bullying și nevoile privind siguranța:

- Ce situații din școală/ clasă vă imaginați atunci când vă gândiți la aceste afirmații?
- De ce aveți nevoie pentru a vă simți în siguranță? De ce aveți nevoie pentru a vă proteja granițele?
- Cum vreți să fiți tratați de ceilalți? Și cum îi tratați pe ceilalți?
- Ce înseamnă bullying-ul pentru tine?
- Înseamnă bullying-ul același lucru pentru noi toți?

SFATURI: Elevii mai mici pot avea nevoie de o îndrumare mai atentă pentru această sarcină. Dacă timpul nu o permite, împărțiți elevii în patru grupe (pe culori). La final, fiecare grup va raporta rezultatele.

CE PĂLĂRIE ALEG SĂ PORT?

NIVEL: PRIMAR, GIMNAZIAL

DURATA: 90 min

SCOPUL:

- Formarea și dezvoltarea trăsăturilor pozitive de personalitate;
- Eliminarea comportamentelor greșite (agresiuni, bullying, conflicte, etc);

OBIECTIVE:

- Să caute informații despre următorii termeni: bullying, conflict, agresor, victimă;
- Să clarifice situația prezentată într-un studiu de caz (bullying);
- Să prevadă consecințele agresiunii în mediul școlar;
- Să evidențieze importanța cunoașterii cazurilor de bullying și a empatiei față de victimele acestuia;
- Să interpreteze rolul unui agresor/ victimă;
- Să găsească mijloace de combatere a bullying-ului;

PREGĂTIRE:

- **Resurse procedurale:** metoda pălărilor gânditoare, metoda predicțiilor, conversația, explicația, problematizarea, dezbaterea, jocul de rol; laptop, tablă magnetică, foi de flipchart, markere, postit-uri, pălării colorate din carton;

PAS CU PAS:

- I. **Joc de spargere a gheții:** Elevii vor primi două postit-uri, își vor scrie prenumele pe fiecare, iar pornind de la inițiala prenumelui vor nota o însușire pozitivă pe unul din postit-uri și una negativă pe celălalt; (Ex. **M – modestă; M – mofturoasă**); Pe tablă se vor afișa pe două coloane aceste postit-uri, în funcție de trăsătura pozitivă sau negativă pe care elevii au prezentat-o. În acest fel doresc să evidențiez că fiecare dintre noi avem atât calități, cât și defecte;
- II. **Prezentarea temei și obiectivelor (sarcinilor de lucru)**
 1. Se audiază un fragment din „ *O faptă generoasă*” – din volumul „ *Cuore – inimă de copil*” – de Edmondo de Amicis.
 2. Varianta online:
<https://www.youtube.com/watch?v=8Gn1EH0PETY>
 3. Varianta față în față, se va citi textul:

„ **Profesorul nu venise încă și trei sau patru băieți necăjeau pe bietul Crossi, băiatul cu părul roșu și cu mâna legată de gât, a cărui mamă e precupeată. Îl loveau cu liniile, îi azvârleau coji de castane în ochi și îi ziceau mereu;**

— **Ciungule, slutule! Unii îl imitau, în bătaie de joc, cum își ținea mâna legată de gât. Sărmanul băiat stătea singur în fundul clasei și nu zicea nimic; însă se uita când la unul, când la altul, parcă i-ar fi rugat, să-l lase în pace. Dimpotrivă ei se îndârjiră și mai tare. Atunci Crossi...**”

4. Oprim lectura textului în acest moment pentru a da frâu liber predicțiilor. Toate acestea vor fi notate pe tablă. Se va continua lectura textului până la final, urmând să se evidențieze ideile cele mai apropiate de textul prezentat.
5. Se poartă o scurtă conversație despre conținutul fragmentului, evidențiindu-se comportamentul de *bullying*.

III. Fixarea cunoștințelor: Clasa va fi împărțită în 6 echipe, prin extragerea unui bilet colorat (roșu, galben, albastru, verde, alb, negru). Li se va explica elevilor că fiecare culoare reprezintă „o pălărie”, care are o anumită semnificație:

- **Pălăria albă** - Se referă la gândirea pragmatică, bazată pe informații și date accesibile. Se bazează pe căutarea și adunarea informațiilor, analizarea și dezbaterile lor până la găsirea soluției sau a ceea ce se caută. **Este o judecată bazată pe fapte.**
- **Pălăria roșie:** Spre deosebire de cea albă, această **pălărie se bazează mai mult pe latura emoțională a gândirii.** Folosește din plin intuiția, bănuielile sau instinctul în rezolvarea multor probleme. Nu necesită demonstrație sau argumente, este bazată pe sentimentele prezente și atât, fără conștientizarea consecințelor.
- **Pălăria neagră:** Este considerată **pălăria problemelor, precauției și chiar a criticilor.** Este gândirea care se uită mai întâi la punctele slabe sau vulnerabile ale unei probleme sau decizii. Se încearcă identificarea motivelor pentru care ceva nu a mers. Nu este un mod de gândire rău, având în vedere că ajută la identificarea și eliminarea punctelor slabe sau deciziilor nefaste și, astfel, la evitarea dezastrelor. Este una dintre cele mai importante pălării, consideră psihologii. Aceștia susțin că mulți oameni se

concentrează atât de mult pe aspectele pozitive ale rezolvării unei probleme, încât nu reușesc să vadă adevăratele probleme și puncte slabe din spatele unei decizii și sunt predispuși la eșec.

- **Pălăria galbenă:** Este **pălăria gândirii pozitive**. Este perspectiva optimistă pe care un copil trebuie să o aibă asupra unei decizii sau probleme. Este important ca, pe lângă evidențierea punctelor slabe, să existe și o perspectivă pozitivă, de identificare a beneficiilor și valorii deciziei luate. Pălăria galbenă îl ajută pe copil să meargă mai departe, atunci când are impresia că totul se prăbușește în jurul lui, este un stimul util în gândire.
- **Pălăria verde:** Este **pălăria creativității**. Se referă la găsirea unor soluții creative în rezolvarea problemelor cu care are de-a face. Este o gândire lipsită de reguli sau critici.
- **Pălăria albastră:** Este **complexă** și vizează de fapt **întregul proces al gândirii și utilizarea tuturor celorlalte 5 pălării** în cadrul aceleiași probleme sau decizii. **Este un fel de gândire despre gândire** sau **metacogniție**. Se caracterizează prin organizare, planificare și punerea în detaliu a fiecărui pas din planul stabilit și folosirea celorlalte pălării.

Aceste informații vor fi prezentate sub forma unor postere și afișate în fața clasei. Fiecare echipă va primi un nume și va trebui să rezolve câte o sarcină:

1. **Pălăria albă (INFORMATORII)** „Căutați informații despre următorii termeni: **bullying, conflict, agresor, victimă**”;
2. **Pălăria roșie (SENTIMENTALII)** „Realizați un joc de rol, în care un elev să fie Crossi, iar restul echipei să fie colegii care îl batjocoresc pe Crossi. Notați apoi pe o fișă cum v-ați simțit în rolul interpretat.”
3. **Pălăria neagră (NEGATIVIȘTII)** „Găsiți argumente care să justifice comportamentul agresiv, umilitor, al colegilor lui Crossi. Ce consecințe au astfel de comportamente?”
4. **Pălăria galbenă (OPTIMIȘTII)** „Propuneți o soluție favorabilă ambelor „tabere” de rezolvare a acestui conflict. Găsiți 3 modalități de prevenire a conflictelor.”
5. **Pălăria verde (CREATIVII)** „Imaginați-vă un alt final al întâmplării, prin care personajele să devină buni prieteni. Ce pedepse propuneți pentru agresori?”

6. Pălăria albastră (CLARIFICATORII)

„Pe baza informațiilor primite de la *informatori*, încadrați fapta prezentată: *bullying* sau *conflict*. Care sunt *actorii* și ce roluri *joacă*?

IV. **REFLECȚIE/ ASIGURAREA FEEDBACK-ULUI:** Fiecare tip de gândire determină un anumit tip de comportament, fapt pentru care am asociat fiecărei pălării trăsăturile de personalitate care rezultă din aceasta.

- **PĂLĂRIA ALBĂ:** *nu am opinii, sunt neutru atunci când e vorba despre un conflict; nu intervin, sunt un martor pasiv atunci când e vorba despre un conflict;*
- **PĂLĂRIA ROȘIE:** *empatizez cu victima unei agresiuni; trăiesc sentimente puternice atunci când citesc sau ascult povești despre copii, victime ale violenței, sau atunci când văd astfel de imagini;*
- **PĂLĂRIA NEAGRĂ:** *îmi face plăcere să agresez copiii; privesc cu interes filmele de acțiune, îmi plac scenele violente; practic jocuri online cu violență; folosesc deseori un limbaj vulgar, jignitor, la adresa colegilor mei;*
- **PĂLĂRIA GALBENĂ:** *sunt o persoană optimistă, găsesc cu ușurință soluții la problemele mele și ale celor din jurul meu; întotdeauna văd partea „luminată”, pozitivă a lucrurilor;*
- **PĂLĂRIA VERDE:** *sunt o persoană cu o imaginație bogată, creativă, inovativă, veselă și jucăușă; iubesc natura, jocurile în aer liber;*
- **PĂLĂRIA ALBASTRĂ:** *sunt o persoană organizată, îmi planific cu atenție timpul; timpul de joacă este limitat; îmi aleg cu atenție prietenii;*

Fiecare elev își va nota numele pe un postit și îl va lipi pe planșa cu pălăria care corespunde cel mai bine profilului său psihologic sau tipului de comportament.

Concluzie: se vor evidenția acele echipe care au tratat cu seriozitate sarcinile de lucru, iar în alegerea *pălărilor* au dat dovadă de sinceritate, de autocunoaștere, de implicare și dorință de a elimina acele comportamente neadecvate.

SEMAFORUL

NIVEL: PRIMAR

TIMP: 50 min

OBIECTIVE:

- Să crească nivelul de auto-conștientizare și să exploreze părerile și nevoile elevilor privind siguranța și starea de bine la școală, percepția și înțelegerea elevilor cu privire la bullying și violență.
- Să faciliteze discuția într-o atmosferă de clasă sigură, fără bullying.

PREGĂTIRE: Cartonaje în patru culori: verde, galben, portocaliu și roșu, marker pentru flipchart, bandă adezivă, foarfece, o foaie de flipchart cu un semn de STOP desenat în mijloc sau unul similar, spre exemplu:

PAS CU PAS:

- Invitați elevii să lucreze individual. Arătați cartonașele colorate și explicați întrebările corespunzând fiecărei culori. Scrieți întrebările pe o foaie de flipchart.
- **Verde:** Ce ar trebui ceilalți (elevi sau profesori) să facă să mă simt bine și în siguranță în clasă/ școală, în relațiile cu colegii mei de clasă?
- **Galben:** Ce mă face să mă simt prost sau supărat în relațiile cu ceilalți din clasă/ școală?
- **Portocaliu:** Ce mi se pare foarte rău, ofensator și dureros în relațiile cu ceilalți din clasă/ școală?
- **Roșu:** Care mi se pare cel mai rău lucru în relațiile cu ceilalți, un „respinge” pentru mine?
- Fiecare elev ia unul sau mai multe cartonașe din fiecare culoare, scriind un câte un răspuns pe un cartonaș - tot ce contează pentru ei este să se simtă în siguranță la școală. Nimeni nu este obligat să-și scrie numele pe cartonaș. Acordați-le aproximativ 10 minute pentru această sarcină.
- Când toată lumea este gata, colectați cartonașele și împărțiți-le pe culori. Citiți cu voce tare și puneți cartonașele pe flipchart grupate pe culori.
- Dacă un răspuns apare de mai multe ori pe aceeași culoare (ex. roșu), puneți-l doar o dată. Dacă apare pe cartonașe de culori diferite (ex. unii elevi galben, alții roșu), atunci puneți toate cartonașele.

DE REFLECTAT! Concentrați discuția pe bullying și nevoile privind siguranța în mediul școlar.

- Ce situații din școală/ clasă vă imaginați atunci când vă gândiți la aceste afirmații?

- De ce aveți nevoie pentru a vă simți în siguranță? De ce aveți nevoie pentru a vă proteja granițele?
- Cum vreți să fiți tratați de ceilalți? Și cum îi tratați pe ceilalți?
- Ce înseamnă bullying-ul pentru tine? Înseamnă bullying-ul același lucru pentru noi toți?

SFATURI: Elevii mai mici pot avea nevoie de o îndrumare mai atentă pentru această sarcină. Dacă timpul nu o permite, împărțiți elevii în patru grupe (pe culori). La final, fiecare grup va raporta rezultatele.

HARTA AJUTORULUI

NIVEL: PRIMAR, GIMNAZIAL

DURATA: 50 MIN

OBIECTIVE:

- Să identifice resurse utile formale sau informale.
- Să sporească nivelul de conștientizare și comportamentele de căutare a ajutorului în situațiile problemă.

PREGĂTIRE: Hârtie de flipchart, coli de hârtie și creioane/ pixuri.

PAS CU PAS:

- Dați fiecărui elev o coală de hârtie și cereți-le să se deseneze pe sine (elevii mai mici) sau să-și scrie numele în mijloc.
- Încurajați-i să se gândească la toate persoanele, grupurile sau serviciile/ organizațiile diferite la care s-ar duce/ pe care le-ar contacta într-o situație dificilă. Menționați și resursele ca Internetul (chat-uri, Linia Verde, Telefonul Copilului).
- Cereți-le să deseneze linii de la numele lor la capătul cărora vor scrie numele persoanei/ grupului/ serviciului unde pot cere ajutor și sprijin. Cereți-le să scrie orice le vine în minte.
- Drept rezultat, fiecare elev va fi creat o hartă a ajutorului care arată ca un păianjen.
- După aceea, cereți-le elevilor să formeze perechi și să discute hărțile cu un coleg.
- La final, cereți perechilor să-și prezinte hărțile, desenând pe o hârtie de flipchart o hartă comună a ajutorului pentru întreaga clasă, adăugând toate ideile noi și resursele utile.
- Atașați harta ajutorului într-un loc vizibil în clasă și face referire la ea în situațiile dificile.

DE REFLECTAT!

- Gândiți-vă la altcineva care v-ar putea ajuta.
- Ce credeți că se va întâmpla dacă vorbiți cu... (alegeți din rețelele de pe hartă) despre situația dificilă/ problema?
- Care ar putea fi reacția lor?
- Ce ați face dacă un alt elev v-ar cere ajutorul?
- Cum puteți contribui la rezolvarea problemei sale?
- Există diferențe între persoanele utile identificate la care fetele și băieții se vor duce pentru ajutor? De ce credeți că este așa?

SFATURI:

- Uneori elevii nu se simt confortabil să se apeleze la ajutorul unui adult (părinți, membri ai familiei și profesori) ca resurse utile, dacă se simt jenați sau dacă le este frică să nu fie acuzați că nu au acționat corespunzător într-o situație dificilă.
- Discutați cu copiii despre modul în care persoanele/ grupurile/ organizațiile/ instituțiile pot ajuta în diverse situații (ex. părinții, colegii, profesorii, doctorii, poliția, liniile de telefon, consilierii școlari, preoții, rudele, etc.)
- Încurajați copiii să caute ajutor și să nu se simtă singuri în problemele lor.
- Promovați comportamentele de solicitare a ajutorului ca un punct forte și nu ca un semn de slăbiciune personală.

JOACĂ-TE CU NOI !

OBIECTIVE:

- Să îi ajute pe elevi să-și dezvolte abilitățile empatice.

PREGĂTIRE: o imagine, legată de scurta poveste folosită pentru activitate.

PAS CU PAS:

- Împărțiți clasa în mai multe grupuri mici (echipe) de 4-5 elevi.
- Spuneți-le elevilor că în scurt timp veți citi povestirea, urmată de o serie de întrebări, care vor fi mai întâi discutate în grupurile mici, iar răspunsurile grupurilor vor fi împărtășite cu restul clasei.
- Citiți povestirea întregii clase: *„Când clopoțelul anunță pauza, toată lumea din școală iese afară. Natalia este foarte fericită pentru că știe că vor juca fotbal și îi place. Ionuț nu este atât de încântat, pentru că*

el nu joacă fotbal bine, dar totuși îi place să încerce. Totuși, înainte de a începe să joace, Natalia îi spune că el nu va juca pentru că nu este un jucător bun și echipa lor ar putea să piardă din cauza lui.”

- Ghidați discuțiile grupurilor cu ajutorul întrebărilor de mai jos. Citiți doar o întrebare odată, permițând suficient timp pentru discuții, astfel încât fiecare grup să vină cu un răspuns comun. Stabiliți timpul pentru discuții în funcție de vârsta elevilor și nivelul lor de implicare. Alegeți și variați întrebările.
- Stimulați diversitatea contribuțiilor și dezbaterile, în locul răspunsurilor corecte.
- Întăriți contribuția fiecăruia, asigurându-i că toate părerile și ideile sunt valoroase. Asigurați-vă că discuțiile nu sunt dominate doar de unii elevi și că toți sunt de acord cu răspunsul de grup.
- Când este gata, fiecare grup va împărtăși răspunsul său. Comparați ideile și subliniați diferențele.

DE REFLECTAT: Oferiți contraexemple facilitând schimbarea de perspectivă și varietatea contribuțiilor. Continuați cu următoarea întrebare/ următoarele întrebări:

- Ce a crezut Ionuț când Natalia i-a spus să nu joace? Cum s-a simțit? De ce?
- Ce a gândit Natalia când i-a spus aceasta lui Ionuț? Cum s-a simțit ea? De ce?
- Dacă ai fi unul dintre elevii care a jucat fotbal, ce ai face? De ce?
- Dacă nici unul dintre colegi nu i-ar spune lui Ionuț să joace, cum s-ar simți el? De ce?
- Dacă cineva i-ar cere să facă parte din grupul său, cum s-ar simți el? De ce?
- Cunoașteți pe cineva care a trecut prin ceva similar? Ați simțit vreodată ceva similar? Ce au făcut ceilalți?
- Ce am putea face ca Ionuț să se simtă mai bine?
- Pentru a consolida și generaliza conținutul discutat, cereți-le elevilor să vină cu un slogan/ afirmație, care să rezume munca depusă. Formulați împreună un slogan pentru întregul grup, folosindu-vă de întrebările următoare: Ce am învățat astăzi? La ce este util?
- Asigurați-vă că afirmația e scurtă, pozitivă și ușor de reținut. Scrieți-o și afișați-o într-un loc vizibil în clasă.

SFATURI: Alocați suficient timp pentru fiecare întrebare astfel încât elevii să poată explora diferite posibilități de răspunsuri.

URCÂND MUNTELE

NIVEL: GIMNAZIAL

DURATA: 90 min

OBIECTIVE:

- Să construiască abilități pentru lucrul în echipă, cooperare și rezolvarea sarcinilor.
- Să extindă comportamentul de a ajuta și de a susține.
- Să întărească relația dintre profesor și grup/clasă.

PREGĂTIRE:

- Recuzită: Rucsaci, eșarfe, frânghii (depinde de numărul de participanți; pentru 10 elevi): 1 sau două frânghii și 10-15 eșarfe).
- Al doilea facilitator.

PAS CU PAS:

- Cereți-le elevilor să ia un loc într-un cerc mare. Spuneți-le sau citiți-le povestirea după cum urmează:
- *„Vreau să vă invit să urmăriți o poveste de aventuri în cel mai înalt munte din lume, Muntele Everest. Un grup de montanieri internaționali bravi și curajoși intenționează să se cațere pe vârful Muntelui Everest pentru prima dată fără oxigen. Ei își încep expediția de la tabăra de bază, de la poalele muntelui. În tabără sunt diferite grupuri; alți montanieri, un spital cu asistente și doctori și un elicopter cu un pilot și un operator radio. În plus, există o echipă de cameramani care să documenteze această aventură uluitoare. Expediția începe dimineața foarte devreme după ascultarea raportului meteo. Chiar la început, ei trebuie să depășească zona periculoasă cu stânci ascuțite și porțiuni de gheață înșelătoare. După multe eforturi, grupul ajunge în vârful muntelui, complet extenuat. Foarte curând, o furtună începe și grupul se găsește într-o situație dificilă. Ei au nevoie de ajutor și îl cer. Personalul spitalului și pilotul elicopterului se pregătesc pentru operațiunea de salvare. Ei zboară până în vârf și reușesc să salveze cățărătorii din această situație critică. După ce se întorc la poalele muntelui, doctorii și asistentele îi tratează pe cei răniți. Când s-au recuperat,*

președintele Tibetului, care a apreciat mult ce au realizat, i-a decorat cu cea mai mare distincție. Această ceremonie a fost transmisă de BBC/ CNN”.

- Împărțiți elevii în două grupuri principale – cățărători și echipa spitalului. Fiecare decide din ce grup să facă parte. Al treilea grup poate fi format din pilot și copilot.
- Spuneți-le elevilor că ar trebui să-și imagineze că sunt în rolul unui cățărător, al unui pilot, al unui doctor, etc. și cereți-le să joace acest rol. Luați recuzita (eșarfe, frânghii, rucsaci) și spuneți-le că le pot folosi în jocul pe roluri.
- Spuneți-le cățărătorilor și echipei spitalului să aleagă un spațiu din clasă și să-l pregătească pentru joc. Spre exemplu, cățărătorii pot pune scaune și alte obiecte care pot fi provocările pe care trebuie să le depășească în timpul expediției. Trebuie să aleagă un lider care va organiza echipa expediției. Spuneți echipei spitalului să aleagă scaune pentru paturile spitalului. Liderul spitalului trebuie să organizeze echipa medicală – spre exemplu, cine poate „asigura” asistență medicală, cine îi poate întreba pe pacienți ce îi doare, cine va coordona „procesul de spitalizare”, etc.
- Asigurați-vă că fiecare elev se simte bine în rolul său în timpul părții de acțiune a jocului. Instruiți primul grup să se „cațere pe vârf”; pot folosi frânghia pentru a se ajuta unul pe altul. Elevii pot folosi scaunele drept obstacole și provocări pe care trebuie să le depășească în timpul cățărării. Este mai bine să începeți cu această echipă și să îi urmăriți în timpul jocului. Echipa spitalului își așteaptă partea lor. Între timp, al doilea facilitator le oferă sprijin.
- Asistați elevii în rezolvarea sarcinilor spunând că fiecare este responsabil pentru excursie și trebuie să aibă grijă unul de altul până la sfârșit. În final toți cățărătorii „trec” printr-un examen medical – momentul în care acționează echipa medicală. Piloți „transferă” cățărătorii la spital și echipa medicală are grijă ca toată lumea să fie în siguranță. Aveți grijă că unii elevi vor prefera doar să ia pe cineva și să-l/s-o transfere la „spital”. Asigurați-vă că nimeni nu este rănit pentru că elevii pot deveni foarte activi. Instruiți-i pe elevi să ia mâna persoanei și îl/o transferă la grupul spital în sens simbolic.
- Recapitulând, anunțați că sunteți foarte fericiți că toată lumea a fost importantă în acest joc. Invitați elevii să-și împărtășească experiența

din rolurile pe care le-au jucat și să reflecteze asupra procesului în grup.

REFLECȚIE: Faceți referire la următoarele întrebări în timpul împărtășirii:

1. Cum te-ai simțit să fii cățărător, pilot și doctor?
2. Ce ai învățat în echipa de cățărători?
3. Cum a fost să-i ajuți pe alții în rolul de doctor? Cum a fost să transferi cățărătorii la spital, ca pilot?
4. Ai crezut că ceilalți te vor ajuta în timpul expediției?
5. Ai putea face la fel, dacă cineva din clasă are probleme?
6. Este posibil să ne folosim experiența din joc în relațiile noastre cu ceilalți în clasă - în ce fel?

SFATURI: Această activitate poate încuraja elevii să devină foarte activi, haotici și zgomotoși. Jocul ar trebui moderat de 2 membri ai personalului școlar. O persoană poate participa drept co-moderator sau, dacă doriți, chiar ca unul dintre elevi. Acest lucru va consolida nivelul de conștientizare al grupului și relațiile cu elevii voștri. Instruirea poate fi oferită pas cu pas, pentru că durează destul de mult. Asigurați-vă că elevii ascultă atent atunci când opriți jocul și introduceți următorul pas.

ANIMALE ȘI TRĂSĂTURI BUNE

NIVEL: PRIMAR

TIMP: 50 MIN

OBIECTIVE:

- Să dezvolte nivelul de conștientizare cu privire la trăsăturile pozitive ale propriei persoane și ale celorlalți.
- Să experimenteze și să prețuiască sentimentele de apreciere și apartenență la grup.
- Să promoveze comentariile pozitive și feedback-ul apreciativ în rândul participanților.

PREGĂTIRE: Hârtie (o coală de hârtie per elev) și creioane colorate sau pixuri

PAS CU PAS:

- Invitați elevii să termine fraza: **Dacă aș fi un animal, aș fi...** , și apoi lucrând individual să se deseneze drept animalul preferat, care simt

ei că are trăsături similare cu ale lor. Spuneți-le elevilor să nu scrie nimic despre animal și să nu-și treacă numele pe desene.

- Elevii vor împături desenele pentru a asigura confidențialitatea lor și le vor pune în mijlocul clasei.
- Acum, fiecare elev alege un desen din grămadă. Dacă au ales din întâmplare propriul desen, ei îl vor pune la loc și vor alege din nou. Toată lumea trebuie să aleagă un desen al altcuiva.
- Pe desenul ales, fiecare elev, lucrând separat, trebuie să enumere toate lucrurile bune care le vin în minte despre acel animal. Subliniați că se vor enumera numai aspectele pozitive.
- Când sunt gata, pe rând, fiecare animal va fi arătat și trăsăturile bune vor fi citite tare. Desenele pot fi afișate și/sau înapoiate elevului, care a enumerat calitățile.

DE REFLECTAT: Împărtășirea de comentarii pozitive stimulează încrederea în sine, simțul valorii și apartenenței la grup. Asigurați-vă că doar trăsăturile bune ale animalelor sunt enumerate și citite grupului. În cazul aspectelor negative sau vagi, întrebați următoarele:

- De ce credeți că această trăsătură este una pozitivă?
- Ce te face să crezi că este corect?
- Ce alte trăsături vă trec prin minte care să fie pozitive?
- La final: Ce ai simțit în timpul această activitate?
- Ce ați aflat despre voi înșivă?

SFATURI:

- Dacă s-a dezvoltat un nivel ridicat de empatie și încredere, elevii pot ghici pe cine reprezintă animalul.
- Puteți întreba dacă autorul desenului dorește să-l primească înapoi și cum s-a simțit să audă toate acele calități despre animalul lor.
- Este important să se păstreze confidențială identitatea elevului care a desenat animalul și să nu se pună presiune pe nimeni să 'iasă' în față ca autor al animalului.

UNEORI SUNT FURIOS

NIVEL: PRIMAR

TIMP: 30 MIN

OBIECTIVE:

- Să descrie anumite emoții.

- Să empatizeze cu colegii.
- Să învețe diferite tehnici de relaxare, pentru a depăși emoțiile negative.

JOC 1: Pe o masă sunt mai multe perechi de ochelari confecționați din carton având scris pe brațe câte o emoție: bucurie, tristețe, furie, frică.

- Un copil așează la ochi perechea respectivă de ochelari și povestește ce anume îi aduce emoția respectivă.
- Ultima pereche va fi cea cu eticheta furie.
- Mai mulți copii vor proba aceasta pereche de ochelari și vor găsi soluția pentru a-ți controla furia.
- Apoi câțiva copii citesc povestea terapeutică "Peștele – înger se simte furios" Katie Wooley și David Aruni.

JOC 2: *Borcanul de calmare*

- Un borcan plin cu sclipici este agitat;
- Sclipiciul zboară peste tot în interiorul borcanului.
- La fel și gândurile noastre când suntem furioși, zboară peste tot, nu mai știm ce să facem.

Cum pot să mă calmerez? Alege: ascult muzică, citesc o carte, tehnici de respirație, desenez, pictez, motivează alegerea.

Joc 3 în perechi:

- Într-un borcan pune etichete pe care ai scris metode de calmare, pe alte etichete situații care te fac furios. Acestea rămân pe masa.
- Alegeți câte o etichetă de pe masă, explicați de ce ați putea fi furioși, scoateți o eticheta în borcan și introduceți alta.

Tehnici de calmare:

- Imaginează-ți că ai în mâna dreaptă o floare și în mâna stângă o lumânare. Inspiri și miroși floarea și expiri și stingi lumânarea. Repetă de 3-4 ori exercițiul.
- Imaginează-ți că ai în mâna dreaptă o gogoasă fierbinte și te grăbești să o mănânci, inspiri aer cu putere și expiri aerul puternic.

DE REFLECTAT: Găsești soluții la problemele tale dacă te înfurii și reacționezi violent? Cum ai putea găsi soluții? Prin ce metode poți să îți controlezi furia?

BEȚE ȘI PIETRE/ SCENETE TEMATICE

NIVEL: PRIMAR

TIMP: 50 MIN

OBIECTIVE:

- Să sublinieze puterea pe care o are fiecare de a interveni în situațiile de bullying.
- Să identifice moduri de a interveni în situații de bullying și hărțuire.
- Să identifice resursele de ajutor.
- Să redea în scenete tematice situații de bullying și strategii eficiente de rezolvare a acestora

MATERIALE NECESARE: Flipchart, marker, recuzita (rochii, măști, peruci, etc.)

PAS CU PAS:

Citim elevilor următoarele studii de caz:

• „La școală, un grup de patru băieți au început să șoptească și să râdă de un alt băiat din școală, despre care credeau că e homosexual. Au început să comenteze atunci când treceau pe lângă el pe coridor. În curând, au început să folosească calomnii anti-homosexualitate. Până la finalul lunii, au ajuns cu hărțuirea la un alt nivel, punându-i piedică atunci când trecea pe lângă ei și împingându-l în vestiar în timp ce îl luau peste picior. În următoarea lună, ei au crescut gravitatea atacurilor lor - l-au înconjurat și doi băieți l-au ținut de brațe în timp ce alții îl loveau. În final, unul dintre băieți a amenințat că va aduce arma tatălui său la școală a doua zi și îl va ucide. În acest moment, un alt elev a auzit amenințarea și a anunțat poliția.”

• Îi întreb pe elevi dacă ceva similar s-ar putea întâmpla sau s-a întâmplat în școala lor? Cum cred ei că o astfel de situație ar putea afecta întreaga școală?

• Le spun elevilor că au discutat despre o situație care a început ca „șoapte și râs” și a devenit mai intensă, escaladând la violență.

• Trasez o linie dreaptă pe o hârtie de flipchart sau pe o tablă albă. Pun ‘șoapte și râs’ la un capăt și ‘amenințări cu moartea’ la celălalt capăt.

• Le cer elevilor să completeze liniile de pe linia respectivă cu comportamentele care au avut loc între aceste două puncte.

Scriem următoarele întrebări pe hârtia de flipchart:

1. De ce credeți că această situație, care la început putea părea nevinovată, a progresat la violență?

2. În ce moment pe linie, credeți că ar fi fost cel mai ușor pentru cineva să intervină?

3. Care ar fi anumite moduri posibile de a interveni în diferite momente pe linie?

Împărțiți elevii în grupuri de patru și dați fiecărui grup o listă de flipchart cu întrebările. Acordați-le cinci minute pentru a răspunde la cele trei întrebări și notați răspunsurile lor pe hârtia lor.

SCENETE TEMATICE:

Se va trasa o linie prin mijlocul sălii de clasă, iar elevii vor fi împărțiți în 2 grupe. La mijloc se vor pune mingi cu situații de bullying și la start se vor arunca mingile de la o echipă la alta. În funcție de mingile care au ajuns la fiecare echipă, echipa cu mai multe mingi va alege un scenariu pe care-l va reda printr-o scenetă.

DE REFLECTAT!

Se discută în cadrul grupului mare fiecare din cele trei întrebări de mai sus și despre cele mai eficiente metode de a face față bullying-ului.

SFATURI:

Toți avem puterea de a interveni în situații de bullying și hărțuire. Studiile arată că atunci când un observator intervine, agresiunea încetează de obicei în 10 secunde.

Vom nota aceste informații pe pancarde.

SPUNE STOP BULLYING-ULUI

Obiective:

- Creșterea nivelului de cunoștințe și de înțelegere a fenomenului de bullying în rândul elevilor;
- Creșterea abilității de a gestiona situațiile de bullying;
- Creșterea abilităților interpersonale (în special sociale și emoționale) în rândul elevilor;
- Îmbunătățirea strategiilor de rezolvare a problemelor și încurajarea observatorilor să ajute victima;
- Reducerea bullying-ului și a formelor de bullying în școala noastră;

- Instruirea părinților elevilor cu privire la felul în care își pot sprijini elevii/ copiii implicați în situații de tip „bullying” („victime” sau „agresori”);

Nivel: PRIMAR

Materiale didactice: laptop, șabloane cu lacăte, creioane colorate, texte cu scenarii sociale, coli colorate, capsator, markere, foarfece, patafix, foi flipchart, videoproiector.

Desfașurarea activității:

1- Tipuri de violență și identificarea acestora

□ Activitatea a debutat cu un **exercițiu de energizare** prin care fiecare elev și-a spus numele, cum dorește să i se spună în grup, menționând o calitate și un defect pe care consideră că le are, asigurându-se în acest fel icebreak-ul, coeziunea grupului și evidențindu-se, în contextul temei abordate, diversitatea speciei umane. Un al rezultat al acțiunii a fost identificarea unor liste de abilități sociale, emoționale, cognitive pe care elevii le folosesc ca mecanisme de adaptare în diverse situații.

- **Profilul elevului violent:** Elevii au desenat pe coli A4, in echipa, profilul unui elev violent ținând cont de tipurile de violență identificate anterior. Desenele au fost expuse, participanții realizând turul galeriei, dând feed-back cu ajutorul postit-urilor cu față zâmbăreață.

2 – Promovarea atitudinii nonviolente și combaterea fenomenului bullying

- **Vizionarea filmului ”Amalia-tocilara”** la sfârșitul vizionării filmului, elevii comentând formele de manifestare a bullying-ului, prezentând cazuri văzute de ei în diverse medii: familie, școală, societate.
- **Uși încătușate, uși descătușate:** Elevii au primit câte un lacăt (postit-colorat pe care au desenat un lacăt) și au fost invitați să-și imagineze cum ar fi viața lor dacă ar aparține unei familii în care ar fi prezente acte de violență. Pe un panou 1m x 2m a fost desenată o ușă închisă pe care elevii au lipit lacătele cu ideile exprimate. Apoi, aceștia au primit o cheie-postit pe care au notat câteva soluții care ar putea descătușa tensiunile familiale, alăturându-le lacătelor cu situațiile- problemă și prezentându-le în fața tuturor participanților.

- **Lanțul solidarității:** fiecare elev a scris pe o fâșie de coală colorată un mesaj prin care și-a exprimat opoziția față de violența domestică, școlară, socială, etc. În continuare elevii au prezentat mesajele lor antiviolență după care au capsat capetele foi de hârtie sub forma unei zale. Mesajul următorului elev a fost prins de primul ș.a.m.d. până au fost prinse mesajele tuturor elevilor participanți la proiect.
- „**Aceste mâni nu lovesc, aceste mâini...**” elevii și-au desenat conturul mâinii și au scris mesaje antiviolență care au început cu „Aceste mâini nu lovesc, aceste mâini...” (sprijină, ajută, mângâie etc)

Evaluarea activității:

- Afișarea produselor elevilor în sala de clasă;
- Observarea sistematică a elevilor care au comportamente violente;
- Adoptarea unui comportament nonviolent și construirea unor relații bazate pe toleranță, respect, incluziune și solidaritate;
- Amenajarea în școală, a unui spațiu ce va conține un panou cu rezultatele activității, imagini cu elevii din timpul activității, desene, postere;
- Aprecierea gradului de schimbare a comportamentelor violente și de socializare.

Sfaturi pentru profesori: Toți avem puterea de a interveni în situații de bullying și hărțuire. Studiile arată că atunci când un observator intervine, agresiune încetează de obicei în 10 secunde. Propun câțiva pași simpli care vor ajuta cadrul didactic să prevină sau să amelioreze situațiile de bullying în cadrul orelor sale:

- Recunoașteți că problema bullying-ului există!
- Raportați problema bullyingului comisiei de disciplină, administrației școlii sau psihologului școlar!
- Găsiți cauza de la care a pornit bullyingul!
- Organizați-vă orele într-o manieră cât mai destinsă!
- Creați și scrieți împreună cu elevii regulile pe care ei trebuie să le respecte la ora dumneavoastră.
- Luați o atitudine obiectivă.
- Găsiți ocupații pentru agresor sau victimă care îi va face fericiți.
- Păstrați calmul și atitudinea pozitivă.
- Vorbiți cu părinții agresorului și victimei.

BULLYING-UL VERBAL

NIVEL: GIMNAZIAL

DURATA: 50 min

OBIECTIV EDUCATIV: la sfârșitul activității, elevii vor fi capabili să identifice și să aplice metode de prevenție și combatere a violenței în mediul școlar, respectiv a comportamentelor de intimidare (bullying)

OBIECTIVE OPERAȚIONALE

La sfârșitul activității, elevii vor fi capabili:

- Să recunoască și să înțeleagă impactul emoțional al cuvintelor;
- Să identifice comportamentul de bullying;
- Să înțeleagă rolurile pe care le pot avea într-o situație de bullying;
- Să crească nivelul de auto-conștientizare și să exploreze părerile și nevoile elevilor privind siguranța și bunăstarea la școală, și percepția și înțelegerea indivizilor cu privire la bullying și violență;
- Să dezvolte competențe de cooperare și relaționare interpersonală;
- Să aibă atitudini și deprinderi de comportament prosocial atât la școală, cât și în afara școlii

STRATEGII DIDACTICE:

1. *Metode:* conversația euristică, expunerea, modelarea, explicația, problematizarea, feed-back-ul, algoritmizarea, generalizarea
2. *Forme de organizare:* frontal și pe grupe
3. *Evaluare:* discuții, aprecierea lucrărilor realizate, chestionare, etc.
4. *Materiale necesare:* flipchart, bilețele care se lipesc, coli albe de hârtie, bandă adezivă, markere, cartonașe (verde, galben, portocaliu și roșu) foarfece, setul de cartonașe „barometrul violenței”, cartonașe pentru fete și băieți tipărite în culori diferite și decupate.

MOMENT ORGANIZATORIC: aranjarea clasei și asigurarea climatului socio-afectiv necesar desfășurării lecției : 2 min.

- scurtă discuție despre comentarii nepoliticoase, porecle jignitoare .

Cerință: *Identificați și definiți comportamentul de bullying* (roluri, tipuri, consecințe, soluții) din povestioara pe care o vom citi împreună – *Insulte nu sunt deloc amuzante* (Bullyingul verbal, o carte dintr-o serie de 4 cărți pe tematica bullying-ului) scrisă de Amanda F. Doering, cu ilustrații foarte expresive și personaje-animale, apoi treceți informațiile pe un flipchart/ whiteboard. Cartea dezbate probleme de agresiune psihologică, de hărțuire și de adresare a unor expresii ofensatoare și propune modalități de prevenire și stopare a acestor comportamente.

Povestea este interactivă, având părți cu soluții și sugestii pentru a dezvolta noi soluții.

- Împărțim clasa în două grupuri (fete/ băieți). Oferim fiecărui grup un set de cartonașe, cu o afirmație scrisă cu privire la o atitudine sau comportament.
- Invităm fiecare grup să aducă argumente pro – contra afirmației de pe cartonaș, să empatizeze cu situația prezentată și să găsească măsuri de coping pentru a putea fi depășite mesajele ofensatoare, deranjante.
- Fiecare grup notează pe o foaie de flipchart.
- *Subliniați faptul că nu există răspunsuri corecte sau greșite, părerea și perspectiva fiecărui grup este ceea ce contează în acest exercițiu.*
- După 5 minute observăm grupurile pentru a vedea cum progresa și îi informăm cu privire la timpul rămas.
- Grupurile își prezintă concluziile și posterele.
- Urmărim discuțiile: Ce ați discutat în timp ce alcătuiți șirul? Au fost momente când nu ați fost de acord? Dacă da, care au fost acestea?

EVALUARE: 3-5 min.

Se cere elevilor să răspundă la următoarele întrebări pe câte o foaie de hârtie scriind numele, de data acesta:

- Ce înseamnă bullying-ul pentru tine? Înseamnă bullying-ul același lucru pentru noi toți?
- Este ceva în această activitate care te-a surprins? Ce?
- Ce ați învățat din această activitate ce puteți aplica în clasa voastră și în relațiile cu colegii?

CARTONAȘE PENTRU CELE 2 GRUPURI

Este dureros pentru un băiat atunci când prietenul lui cel mai bun din clasă îi spune că nu îi mai este prieten.	Este dureros pentru o fată atunci când prietena ei cea mai bună din clasă îi spune că nu îi mai este prietenă.
Este dureros pentru un băiat atunci când prietenii lui îi spun că este un laș.	Este dureros pentru o fată atunci când prietenele ei îi spun că este băiețoasă.

Este dureros pentru un băiat atunci când colegii lui îl tachinează că este slab/nătăflet.	Este dureros pentru o fată atunci când colegele ei o tachinează că este sensibilă.
Este dureros pentru un băiat atunci când prietenii lui sunt nervoși și strigă la el.	Este dureros pentru o fată atunci când prietenele ei sunt nervoase și o bârfesc.
Este dureros pentru un băiat atunci când prietenii lui nu au încredere în el și îl fac mincinos.	Este dureros pentru o fată atunci când prietenele ei nu au încredere în ea și o fac mincinoasă.
Este dureros pentru un băiat atunci când prietenul lui spune secretul său unui alt coleg.	Este dureros pentru o fată atunci când prietena ei spune secretul său unei alte colege.
Este dureros pentru un băiat să fie lovit de colegii săi.	Este dureros pentru o fată să fie lovită de colegele sale.
Este dureros pentru un băiat atunci când prietenii lui îi spun că este nebun.	Este dureros pentru o fată atunci când prietenele ei îi spun că este nebună.

INVESTIGAȚIE ASUPRA PROPRIEI PERSOANE - LA CE MĂ PRICEP CEL MAI BINE?

NIVEL : CICLUL PRIMAR (9-10 ANI)

DURATA: 2 ORE

OBIECTIVE:

- Să se cunoască mai bine (autocunoaștere): activități preferate, singuri sau împreună cu alte persoane, în diverse situații din viața de zi cu zi ;
- Să completeze tabelul dat cu exemple de activități, în funcție de criteriile cerute (activități preferate, executate cu ușurință , respectiv activități care sunt considerate mai dificile);

- Să formuleze concluzii în urma informațiilor aflate despre propria persoană, astfel încât să găsească activitățile potrivite;
- Să prezinte rezultatul investigației colegilor și părinților;
- Să găsească împreună cu cei din jur (colegi, cadre didactice, familie) soluții pentru a putea realiza și alte activități care acum par mai dificile, dar care le plac și pe care doresc să le facă.

MATERIALE :

1. Tabel cu activități (format A4);
2. Dovezi ale unor activități realizate individual sau în grup: compuneri, desene, colaje, machete, fotografii, construcții lego, portofolii, etc;
3. Instrumente de scris.

DESCRIEREA ACTIVITĂȚII :

PASUL 1: Elevii vor fi anunțați că vor realiza o investigație asupra propriei persoane, cu scopul de a se cunoaște mai bine .

PASUL 2: Cadrul didactic le va înmâna elevilor un tabel asemănător celui de mai jos. În tabel, în a doua coloană, sunt scrise diferite activități pe care vor putea să le desfășoare singuri sau împreună cu ceilalți. Elevii le vor citi și vor completa următoarele două coloane, conform rubricilor din tabel, după exemplul dat.

REFLECȚIE: În urma informațiilor aflate, fiecare elev va formula o concluzie în care va prezenta activitățile care i se potrivesc cel mai bine. Elevii vor scrie sub tabel această concluzie și vor prezenta investigația colegilor și părinților. Pentru activitățile care le plac, dar la care întâmpină unele dificultăți, ei se vor gândi și vor preciza cine i-ar putea ajuta să le realizeze.

TABEL CU ACTIVITĂȚI

(Exemplu)

NR. CR T.	ACTIVITĂȚI	ÎMI PLACE ȘI ÎMI ESTE UȘOR SĂ DESFĂȘOR ASTFEL DE ACTIVITĂȚI	ÎMI PLACE, DAR ÎNTÂMPIN DIFICULTĂȚI ÎN DESFĂȘURAREA UNOR ASTFEL DE ACTIVITĂȚI
1.	-să citesc -să scriu -să spun povești -să creez povești -să interpretez roluri	Să citesc și să creez povești	Să interpretez roluri
2.	-să analizez -să compar -să descopăr -să caut explicații pentru tot ce aud -să caut dovezi și argumente		
3.	-să desenez -să realizez scheme -să surprind detaliile unei imagini		
4.	-să repar diverse obiecte		

	<ul style="list-style-type: none"> -să asist la repararea obiectelor -să construiesc -să decupez -să gesticulez când vorbesc -să dansez -să practic un sport 		
5.	<ul style="list-style-type: none"> -să memorez fragmente muzicale -să fredonez -să interpretez melodii -să compun melodii 		
6.	<ul style="list-style-type: none"> -să lucrez în echipă -să vorbesc cu alte persoane -să înțeleg emoțiile celorlalți 		
7.	<ul style="list-style-type: none"> -să lucrez singur -să mă autoevaluez 		
8.	<ul style="list-style-type: none"> -să învăț în aer liber 		

-să lucrez în natură -să particip la proiecte ecologice		
--	--	--

AMPRENTA

NIVEL: PRIMAR

DURATA: 50 MINUTE

OBIECTIVE:

- Să interacționeze cu toți colegii din clasă;
- Să sporească nivelul de conștientizare asupra faptului că fiecare copil este unic și special;
- Să lucreze în echipă;
- Să dea la o parte toate prejudecățile cu privire la colegii de clasă;

PREGĂTIRE: coală de carton negru dimensiune mare, acuarele, pensulă, pahar cu apă.

PAS CU PAS:

- Așezați pe tablă coala neagră de carton, în mijlocul căreia desenați cu creionul o inimă mare, iar în interiorul inimii scrieți „*Împreună suntem mai puternici*”;
- Rugați elevii să-și pregătească materialele necesare pentru pictură și anume: acuarele, pensule și apă;
- Cereți elevilor să treacă pe la fiecare elev din clasă, astfel încât fiecare deget îi va fi pictat de un elev diferit. După fiecare deget pictat, elevul în cauză se duce la tablă și amprentează coala de carton cu amprentele lui, în afara inimii desenate de dumneavoastră;

- Întrucât fiecare elev interacționează cu toți colegii lui, încurajați-i să-și spună lucruri frumoase, să identifice calități care să înceapă cu inițiala prenumelui, să decidă împreună culoarea cu care pictează degetul, să observe apoi amprenta lăsată pe coala de carton etc;
- Când toate degetele sunt folosite, copiii se spală pe mâini și continuă procesul de „amprentare”;
- Coala de carton devine tot mai „populată” cu fiecare amprentă colorată;

DE REFLECTAT:

- Cum ai proceda dacă un coleg ar refuza să fie pictat sau ar refuza să-și picteze colegii?
- Care ar fi reacția ta dacă culoarea aleasă de colegul care trebuie să-ți picteze degetul nu ar fi o culoare agreată de tine?
- Ce simți atunci când ești pus în situația în care trebuie să colaborezi cu colegul cu care nu interacționezi de obicei?
- Există diferențe între noi? Dar asemănări? Diferențele ar trebui să ne despartă sau să ne apropie? Putem fi mai puternici chiar dacă suntem diferiți?
- De ce este important să credem faptul că împreună suntem mai puternici?

SFATURI:

- Încurajați elevii să fie sinceri, deschiși, să depășească rușinea și să colaboreze cu toți elevii;
- Întrucât activitatea necesită destul de multă acțiune și interacțiune din partea elevilor, este posibil să se creeze puțin zgomot și/ sau haos, drept urmare ar fi indicat ca activitatea să se desfășoare în ultima parte a zilei și, dacă este posibil, să aveți un ajutor, de preferat un adult.

- Este important ca elevii să aibă în permanență, în fața ochilor, coala de carton pe care ei își lasă amprente.

BIBLIOGRAFIE:

Călineci, M.C., Păcurari, O., Stoicescu, D., Valori comportamentale și reducerea violenței în școală, Editura Educația 2000+, București, 2009

Cosmovici, Andrei, *Psihologie generală*, Editura Polirom, Iași, 2005

Maalouf Gabriela, Mitu Adriana, *Cum să fii cool la școală. Educație fără bullying*, Editura Bookzone, București 2021.

Rudică, Tiberiu, *Psihologie umană și paradoxuri ale existenței*, Editura Polirom, Iași, 2006,

Tudorică, Roxana, *Managementul educației în context european*, Editura Meronia, București, 2007

”Programul de prevenire a bullyingului în școală”, Sofia, 2011, Gender Education, Research and Technologies Foundation (GERT).

„Șase pălării gânditoare, metodă eficientă de dezvoltare a gândirii critice a elevilor”- EDICT – Revista educației” (ISSN 1582 – 909X),

”Să trăim frumos împreună” – Ghid de prevenire a bullyingului”, CJRAE – Vâlcea

Tzvetina Arsova Netzelmann, Elfriede Steffan, Marina Angelova/*Strategii pentru o clasă fără bullying. Manual pentru profesori li personalul școlar (2016)*

Broșura *Alege să te opui bullying-ului*, editată de Salvați Copiii România în cadrul campaniei Școli fără bullying.

Ulrich, L., (coord.), *Violența în școală. Metode de intervenție. Ghid de bune practici*, Programul Matra KAP al Ambasadei Regatului Țărilor de Jos, Editura Atelier Didactic, București, 2007.

Whitson, Signe, *Fenomenul Bullying. 8 strategii pentru a-i pune capăt*, Editura Herald, București, 2017

Bibliografie online:

www.salvaticopiii.ro

www.combatbullying.eu

<http://www.unicef.org/lifeskills/files/>

www.coe.int/children

www.educatiefărăviolenta.ro

www.bullying-in-school.info

www.antibullying.net

ANEXE – FIȘE DE LUCRU

ÎMPREUNĂ
PRINDEM
CURAJ

Program de prevenire
a violenței și infracțiunilor
în mediul școlar

Școala Gimnazială "Vasile Goldiș"
Alba Iulia
str. Căliștilor nr. 2
Tel / Fax: 0258-811737; 0726226768
Email: scoala@vasilegoldis.ro; scoala@albat.ro

SPUNE **NU** BULLYING-ULUI

Nume: _____

Data: _____

Clasa: _____

Pune-te în locul fiecărui rol și răspunde la întrebări:

AGRESORUL

Ce simte?: _____

De ce dorește să fie agresor?: _____

Ce simte?: _____

De ce nu oprește agresorul?: _____

MARTORUL

VICTIMA

Ce simte?: _____

La ce se gândește?: _____

SPUNE **NU** BULLYING-ULUI

Nume: _____

Data: _____

Clasa: _____

Prezintă 3 exemple pentru fiecare tip de bullying:

Verbal

Fizic

Social

Cyberbullying

Fenomenul bullying - mit sau realitate

Marcați cu *Adevărat* sau *Fals* următoarele afirmații despre fenomenul de bullying:

		Adevărat	Fals
1.	Bullying-ul este ceva normal în copilărie.		
2.	Bullying-ul este un comportament repetat și intenționat prin care cineva rănește sau intimidează pe altcineva verbal și/sau fizic.		
3.	Bullying-ul este totuna cu conflictul, cearta între copii.		
4.	Cuvintele nu îți pot face rău cu adevărat.		
5.	Bullying-ul poate apărea în diferite contexte – la școală, în fața blocului, la locul de joacă etc.		
6.	Bullying-ul întărește caracterul, îi face pe copii mai rezistenți.		
7.	Sunt copii care merită ceea ce li se întâmplă, din cauza modului în care arată, vorbesc, se comportă.		
8.	Trimiterea de SMS-uri sau e-mailuri jignitoare, răutăcioase, zvonurile sau comentariile răspândite pe site-uri de socializare despre o persoană sunt tot o formă de bullying.		
9.	Agresorii sunt întotdeauna mai puternici decât cei pe care îi agrează.		
10	Dacă spui unui adult despre o situație de bullying înseamnă că ești „pârâcios”, „turnător”.		
11	Fenomenul de bullying îi poate afecta, în moduri diferite, pe toți cei implicați - victimă, agresor și martori.		
12	Fiecare ar trebui să se descurce singur atunci când este victimă a bullying-ului.		
13	Nu este bine să ne amestecăm dacă vedem că cineva este intimidat, agresat la școală sau în altă parte.		

Răspunsuri: 1 F, 2 A, 3 F, 4 F, 5 A, 6 F, 7 F, 8 A, 9 F, 10 F, 11 A, 12 F, 13 F

(ștergeți înainte de a lista Fișa de lucru)

Nume: _____

Data: _____

NEPOLITICOS, RĂUTĂCIOS SAU AGRESOR?

Nepoliticos Comportament neintenționat, dar supărător

Răutăcios Comportament deliberat, inconsecvent care poate fi supărător

Agresor Comportament continuu, intenționat, care este supărător

Nepoliticos

Răutăcios

Agresor

a râgâi

a pocni pe
cineva

a împinge

a plesni pe
cineva

a tachina
constant

a exclude pe
cineva

a viza o
persoană

a răspândi
zvonuri

cyber-bullying

a se holba la
cineva

lipsa manierelor

a nu împărți

prof. consilier școlar BELAȘCU ALEXANDRA-ROXANA / CJRAE ALBA

PRIETEN SAU AGRESOR?

Poți să faci diferența între un **prieten adevărat** și un **agresor**?
Decupează enunțurile de mai jos și lipește-le în caseta corespunzătoare.

Își așteaptă rândul și împarte	Îți rănește sentimentele intenționat
Râde când alții greșesc	Îți pune porecle
Include pe toată lumea în joc	Îi ajută pe alții
Împinge, lovește, pune piedică	Folosește cuvinte politicoase

prof. consilier școlar Belașcu Alexandra Roxana/ CJRAE Alba